

ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528¹

ชยพล รักษาราษฎร์²

การศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับมรรยาทนายความ เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา กฎหมายเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความ และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมรรยาทของ ทนายความของไทยที่เหมาะสมและสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัติ ทนายความ พ.ศ. 2528 มีข้อสรุปดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความต่อตัวความ กรณีขัดความประสงค์ของลูกค้า

ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 กล่าวถึงมรรยาทของทนายความ ต่อตัวความไว้ในหมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ ข้อ 9 ถึงข้อ 15 อย่างไรก็ตามในหมวดดังกล่าวมิได้กล่าวถึง กรณีมรรยาททนายความกรณีขัดความประสงค์ของลูกค้าเอาไว้แต่ประการใด ซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น ที่สมควรนำมาพิจารณาคือ เหตุการณ์ที่มีกลุ่มบุคคลเข้าไปพักอาศัยและใช้ประโยชน์ในบ้านพักอาศัยของ เพื่อนบ้านที่ไม่มีผู้อยู่อาศัย จนส่งผลทำให้ลูกเจ้าของบ้านแจ้งความดำเนินคดีในความผิดฐานบุกรุก ฝ่ายผู้ บุกรุกจึงแต่งตั้งทนายความยื่นฟ้องครอบครองปรปักษ์บ้านพักอาศัยหลังดังกล่าว ส่งผลทำให้ข้อพิพาทคดีนี้ กลายเป็นที่สนใจของสาธารณชน โดยฝ่ายที่ทำการบุกรุกเพื่อครอบครองปรปักษ์ถูกสังคมประณามจนไม่ สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ตามปกติสุข จนเป็นที่มาของการให้สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์แห่งหนึ่งว่า ตนพยายาม จะถอนฟ้องครอบครองปรปักษ์และขอโทษคู่กรณีแล้ว โดยพยายามขอร้องทนายความให้ถอนฟ้องจนถึงขั้น กราบเท้า แต่ทนายความไม่ยินยอมถอนฟ้องให้ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลทำให้หนึ่งในผู้ต้องหาเกิด ความเครียดแล้วฆ่าตัวตายในที่สุด ซึ่งสรุปได้ว่า มีความขัดแย้งกันในแนวทางการต่อสู้คดี โดยลูกความไม่มีความประสงค์จะดำเนินการในเรื่องการฟ้องครอบครองปรปักษ์อีกต่อไป เนื่องจากคดีนี้ได้ส่งผลกระทบต่อกีเียรติยศ ชื่อเสียง ถูกประณามจากสังคม จึงต้องการถอนฟ้องโดยทันที และพยายามขอโทษคู่กรณีรวมถึง ต้องการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ขณะที่ทนายความอ้างว่า มิได้ขัดความประสงค์ของลูกค้า แต่ต้องการ ถอนฟ้องในเวลาที่เหมาะสมและได้ประโยชน์สูงสุด กล่าวคือไม่ทำการถอนฟ้องตามความประสงค์ของ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัติ ทนายความ พ.ศ. 2528 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือรองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์เทพ วิฑิตอนันท์ และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนกวร สุมนะเศรษฐกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนพร จรุงเกียรติ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สงขลา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ลูกความ แต่เห็นว่า ควรดำเนินการฟ้องต่อไปเพื่อใช้คดีดังกล่าวต่อรองกับคู่ความในคดีอนุกรมที่ฝ่ายตนถูกฟ้องเป็นจำเลย³

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่า การประกอบวิชาชีพของทนายความในบางกรณี ความคิดเห็นของทนายความเกี่ยวกับแนวทางการต่อสู้คดีอาจมีความขัดแย้งกับความคิดเห็นของลูกความได้ แต่มรรยาททนายความในหมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ กลับมิได้บัญญัติเกี่ยวกับมรรยาทต่อตัวความในเรื่องขัดความประสงค์ของลูกความ ทั้งที่ผลของการกระทำของทนายความที่ขัดต่อความประสงค์ของลูกความนั้นได้ส่งผลทำให้ลูกความได้รับความเสียหาย ถูกละเมิดสิทธิจากทนายความ เพราะไม่สามารถเลือกแนวทางการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของตนเองได้

ขณะเดียวกัน ประมวลจริยธรรมวิชาชีพทนายความ Code of Professional Ethics for Lawyers ของมลรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา บัญญัติไว้ว่า ทนายความต้องปฏิบัติตามการตัดสินใจของลูกความเกี่ยวกับการยอมความ การยื่นคำรับสารภาพ การสละสิทธิในการพิจารณาดีโดยคณะลูกขุนรวมไปถึงการให้การในชั้นศาล⁴ สำหรับกฎวิชาชีพทางกฎหมาย (ความประพฤติของทนายความ) ค.ศ. 2020 (Legal Professional (Solicitors' Conduct) Rules 2020) ของมลรัฐเทสมาเนีย เครือรัฐออสเตรเลีย ข้อ 12 บัญญัติไว้ว่า ทนายความต้องปฏิบัติตามคำสั่งของลูกความที่ชอบด้วยกฎหมาย เหมาะสม และมีความสามารถในการสั่งการ⁵ ส่วนจรรยาบรรณของทนายความ (Code of Ethics for Attorney-at-law) ของสาธารณรัฐเกาหลี ข้อ 15 กำหนดห้ามทนายความกระทำการใด ๆ ที่นำไปสู่การยุติกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การถอนฟ้อง การประนีประนอม หรือการไต่ถามโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้างหรือลูกความ ดังนั้น อาจตีความจากจรรยาบรรณข้อนี้ได้ว่า ทนายความจะดำเนินการใดๆ อันเป็นการขัดต่อความประสงค์ของลูกความมิได้เว้นแต่ เป็นไปตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในข้อ 28 (2) ความว่าทนายความอาจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำขอของลูกความ ซึ่งเห็นว่าเป็นอันตรายต่อเกียรติยศของทนายความหรือขัดต่อผลประโยชน์ของลูกความหลังจากอธิบายเหตุผลให้ลูกความทราบ

การบัญญัติให้การดำเนินการตามความประสงค์ของลูกความไว้ในมรรยาททนายความ มีเหตุผลคือเพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างลูกความกับทนายความถึงแนวทางในการดำเนินคดีนั้น นอกจากนั้น แม้ทนายความจะอ้างว่าตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ซึ่งเลือกทางเลือกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยอ้างประโยชน์สูงสุดของลูกความ แต่ทนายความเป็นผู้ที่รับค่าตอบแทนจากลูกความเท่านั้น ขณะที่ลูกความเป็นผู้ต้องรับผิดชอบต่อผลของคดี ดังนั้น การห้ามมิให้ทนายความดำเนินการ

³ สำนักข่าวไทยพีบีเอส, นายเดช-หลานอาตุ๋ เสียใจผู้กรณีครอบครองปรกษณ์เสียชีวิต ยังไม่ได้กดดัน, [Online], Available URL: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/337455.2567> (มีนาคม, 13).

⁴ Georgia Rules of Professional Conduct, Part one -Client Lawyer Relationship. Rule 1.2.

⁵ Legal Professional (Solicitors' Conduct) Rules 2020, Rule 12 Client Instructions.

ที่ขัดต่อความประสงค์ของลูกค้า เพราะจะเป็นการลดทอนสิทธิและอำนาจของลูกค้าในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิต ชื่อเสียงและทรัพย์สินของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เพื่อให้มรรยาททนายความในเรื่องการปฏิบัติต่อลูกค้ามีความชัดเจน สอดคล้องกับกฎหมายของนานาประเทศ ตลอดจนสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของทนายความซึ่งนอกจากมีหน้าที่ในการรับใช้ประชาชนแล้ว หน้าที่ของทนายความอีกประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือหน้าที่ในการรักษาความยุติธรรม

2. ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี กรณีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 4 มรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดีและอื่นๆ ข้อ 17 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณาใด ๆ แต่บทบัญญัติดังกล่าว มิได้กล่าวถึง การตั้งโต๊ะแถลงข่าวที่ดำเนินการโดยทนายความแต่ประการใด ทำให้ที่ผ่านมามีทนายความที่มีชื่อเสียง อาศัยความมีชื่อเสียงดังกล่าว จัดการแถลงข่าวเกี่ยวกับคดี เพื่อให้เกิดกระแสสังคมเกี่ยวกับคดีนั้นในลักษณะที่ฝ่ายตนได้ประโยชน์ และที่สำคัญมีการเรียกเก็บเงินจากลูกค้าที่ตกลงให้มีการแถลงข่าวเกี่ยวกับคดี ดังปรากฏในคดีหนึ่งซึ่งทนายความได้เรียกค่าแถลงข่าวและค่าเสียหายจากการถูกฟ้องกลับ เป็นจำนวนเงินถึง 300,000 บาท⁶ เป็นต้น ซึ่งการเรียกเก็บเงินจากลูกค้าที่นอกเหนือจากคดี รวมถึงการตั้งโต๊ะแถลงข่าวเกี่ยวกับคดีเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพราะนอกจากเป็นการชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ตนต้องการแล้ว การกระทำความดังกล่าวยังอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ ทำให้มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับมรรยาททนายความในเรื่องดังกล่าว⁷

อนึ่ง กฎของวิชาชีพทนายความของมลรัฐจอร์เจีย มิได้กล่าวถึงการตั้งโต๊ะแถลงข่าวของทนายความเอาไว้โดยตรง แต่จากการศึกษาพบว่า ในมลรัฐจอร์เจีย ทนายความสามารถจัดการแถลงข่าวในคดีที่ตนเองเป็นทนายความต่อสื่อมวลชนได้ แต่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เข้มงวดที่กำหนดโดยจรรยาบรรณวิชาชีพทนายความ (Georgia Rules of Professional Conduct) อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการกระทำที่อาจส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรมในคดีนั้น ๆ ทนายความต้องระมัดระวังไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของลูกค้าในการแถลงข่าว หลีกเลี่ยงการกระทำที่ทำให้เกิดอคติ ต้องไม่แถลงข่าวในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอคติหรือผลกระทบต่อความยุติธรรมของคดี และข้อมูลที่ใช้ในการแถลงข่าวต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องไม่หลอกลวง เพื่อป้องกันการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือบิดเบือน โดยทั่วไปแล้ว ทนายความสามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินการทางกฎหมาย ซึ่งอาจรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแถลงข่าวได้ หากค่าใช้จ่ายเหล่านั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของลูกค้า และลูกค้าได้รับการแจ้งและ

⁶ สำนักข่าวโลนทูเดย์, **ทนายตั้ม รับเงินค่าแถลงข่าว 3 แสนจริง แจงเป็นค่าเสียหาย**, [Online], Available URL: https://workpointtoday.com/news-554/#google_vignette. 2567 (มีนาคม, 13).

⁷ วิเชียร ชุบไธสง, อ้างใน **ผู้จัดการออนไลน์, สภาทนายความแจ้งจัดการทนายหิวแสง ยกข้อบังคับห้ามตั้งโต๊ะแถลงข่าว**, [Online], Available URL: <https://mgronline.com/online/section/detail/9660000032443>. 2567 (มีนาคม, 13).

ยินยอมล่วงหน้า ขณะที่กฎหมายของมลรัฐแทสมาเนีย เครือรัฐออสเตรเลีย ไม่มีความชัดเจนว่า ทนายความสามารถจัดการแถลงข่าวคดีที่ตนเองเป็นทนายความและเรียกเก็บเงินจากลูกความได้หรือไม่ แต่มีข้อพิจารณาว่า มีหลักเกณฑ์ประการหนึ่งคือ ทนายความต้องไม่ใช้วิธีการแถลงข่าวเพื่อเป็นช่องทางในการเรียกเก็บเงินจากลูกความเพิ่มเติม และต้องไม่กระทำการใดๆ ที่ทำให้ลูกความต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ส่วนกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี ไม่มีมาตราใดที่ระบุชัดเจนว่าทนายความสามารถแถลงข่าวคดีที่ตนเองรับเป็นทนายความ และเรียกเก็บเงินจากลูกความสำหรับค่าแถลงข่าวเพื่อให้คดีเป็นที่สนใจของสังคมได้

ขณะเดียวกัน ความเห็นของสภาพทนายความของไทยมีแนวโน้มที่จะกำหนดให้การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เป็นการกระทำที่ผิดต่อมรรยาททนายความ แต่ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 17 มิได้มีความชัดเจนที่จะนำมาใช้กับกรณีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนได้ เพราะเป็นการมุ่งเน้นเกี่ยวกับการโฆษณาเพื่อให้มีบุคคลเชื่อถือแล้วมอบคดีให้ดำเนินการแก้ต่างว่าต่างให้เท่านั้น มิได้รวมถึงการที่มีคนมอบคดีให้แก้ต่างว่าต่างแล้ว แต่ทำการเกลี้ยกล่อมให้ลูกความยินยอมให้ทนายความจัดการแถลงข่าวในคดีที่ตนเป็นทนายความ แล้วเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่ม ซึ่งส่งผลเสียคือ ทำให้ลูกความเสียค่าใช้จ่ายโดยไม่มีความจำเป็น

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้การจัดการแถลงข่าวเกี่ยวกับคดีต่อสื่อมวลชนและการเรียกเก็บเงินค่าแถลงข่าวจากลูกความ เป็นการกระทำหนึ่งถือว่าการประพฤติผิดต่อมรรยาททนายความ เพื่อให้สอดคล้องกับมรรยาททนายความที่กำหนดไว้ในเรื่องอื่น และสอดคล้องกับมรรยาททนายความที่กำหนดไว้ของมลรัฐแทสมาเนีย เครือรัฐออสเตรเลีย ที่ทนายความต้องไม่ใช้วิธีการใดๆ เพื่อเป็นช่องทางในการเรียกเก็บเงินจากลูกความเพิ่มเติม และต้องไม่กระทำการใดๆ ที่ทำให้ลูกความต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

3. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ

ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนในการนำผู้กระทำความผิดมรรยาททนายความมาลงโทษ โดยพบว่า มิได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนเอาไว้ ประกอบกับในแต่ละปีมีผู้ที่เกี่ยวข้องร้องเรียนเกี่ยวกับมรรยาททนายความเป็นจำนวนมาก ทำให้คดีมรรยาททนายความบางคดีมีความล่าช้า บางคดีมีระยะเวลาการสอบสวนยาวนานกว่า 10 ปี ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งผู้ร้องเรียนมรรยาทของทนายความที่ต้องการให้ทนายความผู้ถูกร้องถูกลงโทษจากสภาพทนายความ และฝ่ายของทนายความซึ่งถูกร้องเรียนเพราะหากมีคำสั่งลงโทษจากสภาพทนายความแล้วจะเกิดสิทธิในการร้องต่อศาลปกครองต่อไป

อนึ่ง สภาพทนายความมีสถานะเป็นองค์กรวิชาชีพทางกฎหมายที่ได้รับมอบอำนาจทางปกครองจากรัฐเพื่อทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ จึงมีลักษณะเป็นหน่วยงานทางปกครองที่อยู่ภายใต้หลักการกระทำทางปกครองของหน่วยงานทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า “วิธีปฏิบัติราชการ

ทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้” จึงเห็นได้ว่า เมื่อมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความไว้ในข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 แล้ว จึงไม่ต้องนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาบังคับใช้กับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความอีก นอกจากนี้ยังพบว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 39 กำหนดระยะเวลาพิจารณาคดีปกครองให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ซึ่งเห็นว่าหากนำมาใช้กับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความจะไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขั้นตอนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความเอาไว้ถึงสามชั้น จึงสมควรต้องใช้ระยะเวลามากกว่า 30 วัน เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายทนายความผู้ถูกร้องเรียนเอง และฝ่ายของลูกความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความ

ขณะเดียวกัน กฎหมายของสหรัฐอเมริกาพบว่า ระยะเวลาในการพิจารณาข้อร้องเรียน อาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของกรณี⁸ โดย Legal Profession Act 2007 ของแทสมาเนีย เครือรัฐออสเตรเลีย ไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนว่าการพิจารณาข้อร้องเรียนต้องแล้วเสร็จภายในระยะเวลาใด อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้กำหนดให้คณะกรรมการกำกับดูแลทนายความ (Legal Profession Board) ทำการตรวจสอบและพิจารณาข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ กรณีที่ข้อร้องเรียนมีความซับซ้อนหรือมีรายละเอียดที่ต้องการการสอบสวนเพิ่มเติม การพิจารณาอาจใช้เวลานานขึ้น แต่โดยทั่วไปแล้ว คณะกรรมการมีหน้าที่ที่จะดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียนอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ทั้งผู้ร้องเรียนและทนายความที่ถูกร้องเรียน⁹ ส่วนกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีพบว่า มีการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาทางวินัยภายใน 6 เดือนนับจากวันที่ได้รับคำร้อง¹⁰ หากพบว่ามีข้อพิพาท จะมีการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม ทนายความที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดสามารถยื่นอุทธรณ์คำตัดสินต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ของกระทรวงยุติธรรมเพื่อให้พิจารณาใหม่ โดยมีการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาทางวินัยภายใน 3 เดือนนับจากวันที่ได้รับอุทธรณ์ การบังคับใช้บทลงโทษ หากการอุทธรณ์ไม่สำเร็จ บทลงโทษที่กำหนดจะถูกบังคับใช้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจรวมถึงการพักงาน การปรับ การระงับใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทนายความ ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมสำหรับทุกฝ่าย ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาข้อร้องเรียนเอาไว้ โดยนำข้อบังคับเกี่ยวกับมรรยาททนายความของสาธารณรัฐเกาหลีมาใช้เป็นแนวทาง

⁸ Georgia Rules of Professional Conduct, Rule 4-201.

⁹ Legal Profession Act (Tasmania), Section 429 Further information and verification.

¹⁰ Attorney-at-Law Act, Section 98 Period for Making Disciplinary Decision.

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับมรรยาททนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความต่อตัวความ กรณีขัดความประสงค์ของลูกความ

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ ข้อ 15/1 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ข้อ 15/1 ทนายความมีหน้าที่อธิบายประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดี ตลอดจนอธิบายให้ลูกความทราบถึงทางเลือกและผลลัพธ์ของแต่ละแนวทางให้ลูกความทราบ เพื่อให้ลูกความสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ภายใต้อำนาจประโยชน์ที่ดีที่สุดของตนเองโดยทนายความมีหน้าที่ปฏิบัติตามความประสงค์ของลูกความเกี่ยวกับทางเลือกนั้น ทนายความจะกระทำการใดๆ อันนำไปสู่การยุติกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การถอนฟ้อง การประนีประนอม หรือการไกล่เกลี่ยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกความมิได้

ข้อ 15/2 กรณีที่ลูกความมีความประสงค์จะดำเนินการใดๆ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือคำขอของลูกความเป็นอันตราดต่อเกียรติยศศักดิ์ศรีของทนายความ หรือละเมิดมรรยาททนายความ ทนายความมีหน้าที่อธิบายถึงผลลัพธ์ของการกระทำดังกล่าว และมีสิทธิถอนตัวจากการเป็นทนายความได้

การเสนอให้มีการเพิ่มข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ ข้อ 15/1 และข้อ 15/2 นั้น เพื่อให้ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ มีความชัดเจน และชี้ให้ทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ความไว้วางใจจากประชาชนเป็นอย่างสูงได้ตระหนักถึงการทำหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะการดำเนินการตามความประสงค์ของลูกความ โดยไม่ต้องไปตีความหรือขยายความข้อ 18 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ที่กำหนดแต่เพียงว่า “ประกอบวิชาชีพ ดำเนินธุรกิจหรือประพฤตินั้นอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ” ซึ่งเป็นบททั่วไปอาจจะทำให้ทนายความอ้างได้ว่าเมื่อกฎหมายไม่ได้ระบุชัดจึงทำให้ตัวเองไม่มีเจตนาหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่าไม่ต้องทำตามมาตรา 15/1 หรือ 15/2 แต่ถ้ากฎหมายของสองมาตราดังกล่าวได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามาในข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความแล้ว ทนายความก็จะอ้างว่าตนเองไม่ต้องกระทำการตามมาตราดังกล่าวไม่ได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับมรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดีกรณีการบริการของทนายความกรณีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติม ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ ข้อ 17/1 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ข้อ 17/1 ห้ามทนายความแถลงข่าวเกี่ยวกับคดีที่ตนรับเป็นทนายความ โดยมีวัตถุประสงค์ให้คตินั้นเป็นที่สนใจของประชาชน หรือเพื่อก่อให้เกิดอคติและไม่เป็นธรรมต่อคู่ความอีกฝ่าย หรือกระทำการใดๆ ในลักษณะใกล้เคียงกันที่ทำให้ลูกความต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

เหตุผลที่ต้องกำหนดข้อ 17/1 ข้างต้นเพิ่มเติมในข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 เนื่องจากข้อ 14 ของข้อบังคับนี้ ซึ่งกำหนดห้ามมิให้ทนายความใช้อุบายด้วยประการใดๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรเพื่อให้ตนได้รับประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาว่าจะให้นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีการแถลงข่าวเกี่ยวกับคดีเพื่อให้คดีเป็นที่สนใจของสังคมได้ เพราะทนายความและลูกความอาจมีการสัญญากันตั้งแต่ต้นว่าให้มีการแถลงข่าวเพื่อให้ฝ่ายตนได้ประโยชน์ โดยการสร้างกระแสสังคมให้อยู่ฝ่ายตน ซึ่งการตกลงกันระหว่างทนายความกับลูกความมิได้เป็นการใช้กลอุบายใดๆ นอกเหนือจากที่ตกลงกับลูกความ รวมถึงข้อ 18 ซึ่งเป็นบททั่วไป ที่ทนายความอาจเข้าใจว่า การแถลงข่าวเกี่ยวกับคดีและรับเงินจากการแถลงข่าวนั้น มิใช่การกระทำที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ ดังนั้น การกระทำความดังกล่าวจึงมิได้เป็นการประพฤติดื้อจรรยาบรรณ

ขณะที่การกระทำความดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกสังคมพิพากษาว่าเป็นฝ่ายผิดตั้งแต่ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ แม้จะมีการสร้างกระแสสังคมขึ้นมากดดันคู่ความหรือศาลก็ตาม แต่เมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ศาลย่อมพิจารณาไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความแต่ละฝ่ายนำมาแสดงในชั้นศาล โดยมีคำพิพากษาไปตามกระแสสังคมแต่ประการใด ดังนั้น การแถลงข่าวเพื่อให้คดีเป็นที่สนใจของสังคม ย่อมเป็นการทำให้ลูกความต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมให้แก่ทนายความโดยไม่จำเป็น

3) ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 ข้อ 51/1 โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ข้อ 51/1 คดีมรรยาททนายความ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนนับจากวันที่ประธานกรรมการมรรยาททนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาททนายความรับเป็นคำกล่าวหา

กรณีคำกล่าวหามีความซับซ้อนและประธานกรรมการมรรยาททนายความเห็นว่า การสอบสวนอาจไม่แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความยื่นเรื่องขอขยายระยะเวลาการพิจารณาคดีมรรยาทต่อคณะกรรมการสภาทนายความ โดยให้คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจขยายเวลาการพิจารณาคดีมรรยาททนายความออกไปได้ไม่เกิน 6 เดือน พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และประธานกรรมการมรรยาททนายความทราบ

เหตุผลที่ต้องมีการกำหนดข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 มาตรา 15/1 สืบเนื่องมาจากข้อบังคับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความที่บัญญัติขึ้นเป็นการเฉพาะ จึงไม่ต้องนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาบังคับ

ใช้ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 นอกจากนี้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 39 ได้กำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาการออกคำสั่งทางปกครองในกระบวนการพิจารณาทางปกครองของเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองไว้ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและเอกสารถูกต้องครบถ้วน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับบริบทของการพิจารณาคดีมรยาทนายความที่กำหนดขั้นตอนการพิจารณาไว้ถึงสามขั้นตอน เพื่อให้การพิจารณาดังกล่าวเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงสมควรบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาพิจารณาคดีมรยาทนายความให้มีความเหมาะสมไว้ในข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อพิจารณาคดีมรยาทนายความเป็นการเฉพาะ

การเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติของข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรยาทนายความ พ.ศ. 2529 และข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น เพื่อให้ข้อบังคับว่าด้วยมรยาทนายความของประเทศไทย มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับกฎหมายนานาประเทศมากยิ่งขึ้น รวมไปถึง มีกระบวนการพิจารณาข้อร้องเรียนมีกรอบระยะเวลาการพิจารณาที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิรนิติ หะวานนท์. **หลักวิชาชีพนักกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- ธานินทร์ กรีชัยเชียร. **จริยธรรมของนักกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541.
- บรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์. ความเห็นส่วนตนในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2565 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2565.
- วิเชียร ชูบโรตสง, อังโน ผู้จัดการออนไลน์, **สภานายความเล็งจัดการทนายหิวแสง ยกข้อบังคับห้ามตั้งโต๊ะแถลงข่าว**, [Online], Available URL: <https://mgroonline.com/online/section/detail/9660000032443>. 2567 (มีนาคม, 13).
- สมพงษ์ สิงห์สมบุญ. **การประกอบวิชาชีพทนายความตามหลักนิติธรรม**. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล. วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560.
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส, **ทนายเดชา-หลานอาโก้ เสียใจคู่กรณีครอบครองทรัพย์สินเสียชีวิต ยืนยันไม่ได้กดดัน**, [Online], Available URL: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/337455>. 2567 (มีนาคม, 13).
- สำนักข่าวไลน์ทูเดย์, **ทนายตั้ม รับเงินค่าแถลงข่าว 3 แสนจริง แจงเป็นค่าเสี่ยงภัย**, [Online], Available URL: https://workpointtoday.com/news-554/#google_vignette. 2567 (มีนาคม, 13).
- อนุรักษ์ ศรีทองสุข. **ปัญหาความไม่เป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาตีความหมายของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.

ภาษาต่างประเทศ

- Bonner, Robert J. **Lawyers and Litigants in Ancient Athens: The Genesis of the Legal Profession**. New York: Benjamin Blom, 1927.
- Korea Law Translation Center. **Attorney-at-Law-Act**. [Online], Available URL: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=56111&type=part&key=7. 2024 (May,24).
- Patrick Davis. **A Brief Guide to the History of Lawyers**. [Online], Available URL: <https://www.smokeball.com/blog/brief-guide-to-the-history-of-lawyers>. 2024 March, 20).
- Renas Gardy. **History of Lawyer**. [Online], Available URL: <https://www.linkedin.com/pulse/history-lawyer-renas-fakhir/> 2024 (March,13).
- United Nations Human Rights. **Basic Principles on the Role of Lawyers**. [Online], Available URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers>. 2024 (April,14).